

JJ:s STORA

Vildsvinsspecial

2007

20 sidor!

EFTERSÖKET

FOTO: MAGNUS NYMAN

Leif Fredriksson:

– Innan man ens tänkt tanken på vildsvinsjakt ska man först ha löst frågan om tränad eftersökshund!

Eftersökshunden – ett måste vid vildsvinsjakt!

Allt kändes rätt. Grisen bökade lugnt i halmen vid åteln. Bössan låg stadigt och när hårkorset sakta gled in på bogen på den ensamma grisen kom skottet. Som i en explosion försvann grisen in mot planteringen och på någon sekund var allt lugnt.

Frågorna i skallen kommer direkt. Tog det inte som jag tänkte? Ligger den död strax utom synhåll? Vad hände egentligen? Ska jag ringa efter en eftersökshund?

text & foto: TED KARLSSON
TED.KARLSSON@JAKTJOURNALEN.SE

Har ett skott lossats mot vilt är man som jägare skyldig att vidta åtgärder för att försäkra sig om hur det gick. I bästa fall ligger viltet dött strax utom synhåll. I värsta fall rör det sig om en skadeskjutning med ett eftersök som följd.

Bland det viktigaste att tänka på innan man sätter sig för att vaka på vildsvin är att säkra tillgången till ett fungerande eftersöksekipage.

– Innan man ens tänker tanken att jaga vildsvin så ska man se till att man har löst frågan om eftersökshund som är speciellt tränad på vildsvin. Det räcker alltså inte med den egna eller kompisens spårhund om den inte är speciellt tränad för just vildsvin.

Det säger Leif Fredriksson, Björkvik, som har mångårig erfarenhet av jakt och eftersök på bland annat vildsvin.

Det är också viktigt att se till så att grannsamjan är god. Påskjutna grisar kan gå mycket

långt och då gäller det att eftersökspatrullen kan hänga på utan att behöva sinka sig vid varje gräns som ska passeras.

– Det räcker inte med 25 hektar för att jaga vildsvin, såvida man inte har en bra grannsamja, klargör Leif.

Efter skottet

Det är inte ovanligt att ett vildsvin går i väg drygt 100 meter även om träffen är perfekt. Dessutom är det mycket vanligt att du inte hittar minsta droppe blod förrän en bra bit från skottplatsen. Grisens underhudsfett sluter snabbt till sårkanalen vilket gör att blodspåren ofta blir väldigt små.

– Har du skjutit på en gris som försvinner ur synhåll och du är osäker på hur det gick, chans då inte utan ta det bara lugnt och tillkalla eftersöksekipaget, rekommenderar Leif.

Är förhållandena sådana att du anser att du kan hitta några

Även om du ser tydliga tecken på ett bra skott är det alltid en fördel att ha med en hund för att spåra fram till grisen.

”Ett skadat vildsvin kan attackera en hund eller människa...”

spårtecken på skottplatsen kan du göra den första säkerhets-spårningen på 100 till 150 meter. Vänta sedan inte utan tillkalla hjälp så fort som möjligt. Ett påskjutet vildsvin kan gå undan långt och då gäller det att så snabbt som möjligt påbörja spår-

ningen för att öka chanserna till ett lyckat eftersök.

Farligt vilt

Innan du tillkallar hjälp för eftersök bör du märka ut var grisen stod när du sköt. Märk även ut i vilken riktning den försvann.

Annan information som är värdefull att notera är hur den reagerade i skottet och om det fanns fler grisar framme vid åteln.

Vildsvinet är annorlunda än de flesta av våra svenska viltarter med tanke på hur farliga de är. Ett skadat vildsvin kan attackera en hund eller människa som följer efter i spåret, det gäller även mindre grisar.

– Alla påskjutna vildsvin ska man anse som farliga djur. Inte på så sätt att man ska vara rädd för dem men man ska definitivt ha respekt. Även en liten så kallad årsgris kan göra dina ben rejält blåslagna, klargör Leif.

Träna eftersök

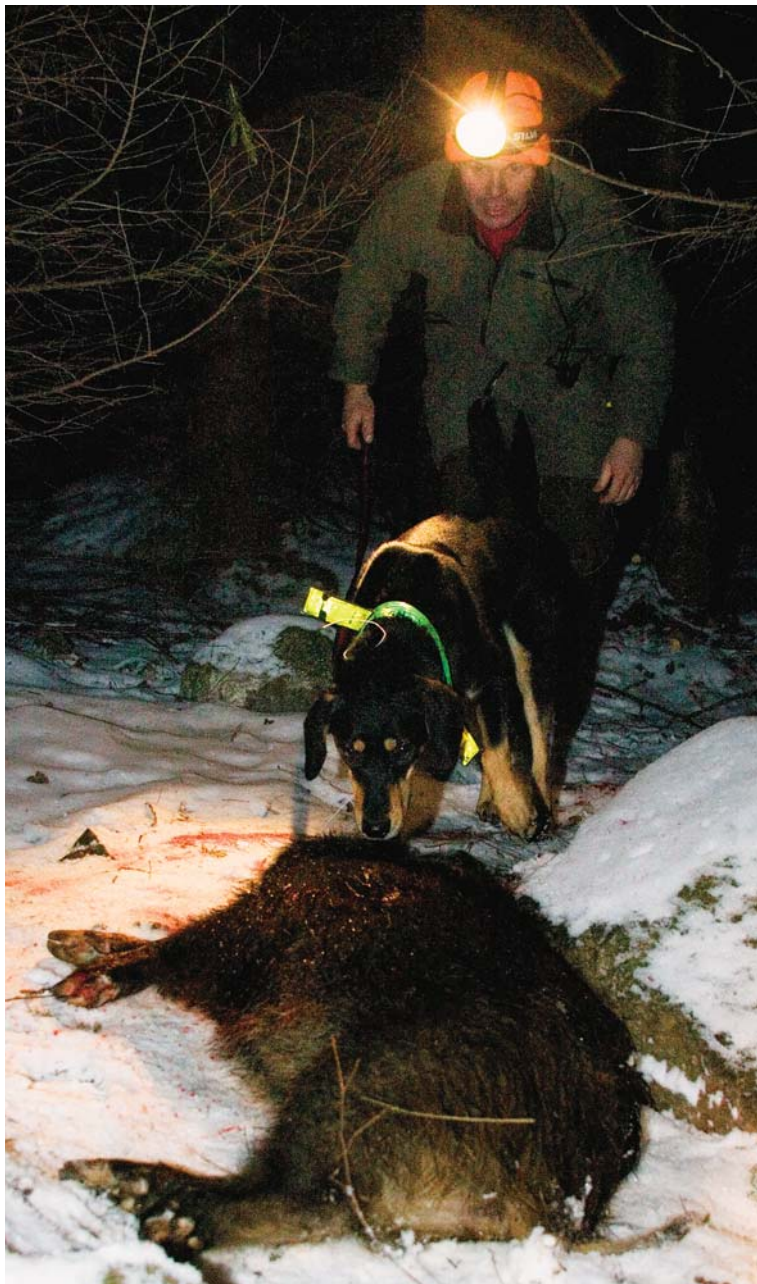
När Leif genomför ett eftersök på vildsvin är han förberedd på att snabbt kunna släppa hunden.

– För egen del använder jag en hund som spårar men som också kan användas som löshund för att ställa en skadad gris, och det är viktigt att tänka på att det räcker inte med enbart en spårhund, för går grisen upp ur sårlegan gäller det att så snabbt som möjligt kunna släppa en som ställer, säger Leif.

För den som har en lämplig hund att använda till eftersök rekommenderar Leif utbildning och träning.

– Eftersom vildsvin är ett ganska nytt vilt för många och dessutom skiljer sig en hel del mot annat vilt så anser jag att en kurs hos någon erfaren och seriös jägare kan vara till stor nytta. Denne kan även hjälpa till med att testa din hund och se om den kan vara lämplig att träna till eftersökshund på just vildsvin. •

Grisen låg död några hundra meter från skottplatsen och Leif berömer hunden för ett bra arbete.

A

Nyttiga PRYLAR

text & foto: JAN SJÖLIN och HOLGER NILSSON

Vildsvinsjägarens SPECIALutrustning!

Vakjakt på vildsvin är som bäst i fullmåne. En jaktform som kräver både artkännedom och förberedelser. Med rätt utrustning kan jakten bli framgångsrik.

Här är tipsen för riktigt minnesvärda vaknätter.

Belyst riktmedel

Ett bra kikarsikte med belyst riktmedel är ett måste under dåliga ljusförhållanden. Här finns en del att väja på, exempelvis Schmidt & Bender Zenith 2,5–10x56, marknadens kortaste sikte, endast 330 mm, pris ca 15 195 kr. Normark Scandinavia, tel 0280-125 66.

Foderautomat underlättar

En ätelplats med kontinuerlig fodertillgång är ett måste för den inbitne vakjägaren. En batteridrivna foderautomat är praktiskt på många sätt. Marknaden erbjuder olika varumärken till varierande priser. På bilden Accu Feeder, pris inkl uppladdningsbart 6-voltsbatteri, 1 095 kr exklusive tunna. Hylte Lantmän, tel 0345-172 00.

Stämpelklocka

Tyska Greiners stämpelur visar vid vilken tidpunkt vildsvinen besökt äteln. När uret tippas omkull stannar en klocka. Enkelt. Pris 585 kr. Vapensmedjan, tel 035-605 42.

Eftersökslampa

Om oturen är framme behövs en bra lampa vid eftersöket. Helst ska den vara monterad på vapnet för snabba skott. SureFire har bra kvalitet och säljs av Aimpoint. Eftersökpaketet, lampa, fäste och kabel med påslag, kostar 1 295 kr. Aimpoint AB, tel 040-671 50 20.

Tjära ett måste

Tjära lockar vildsvin på långt avstånd. Stryks på träd och rötter runt foderplatsen. Equis AB, i Lund, säljer koncentrerad baktjära via Interjaks butiker och Vapex i södra Sverige. I förpackningar om 5 kg, 1 kg och 250 g penselflaska. Pris; 300 kr, 90 kr, resp 50 kr. I sortimentet finns också Anisolja för att förstärka attraktionskraften i utlagt foder, samt för att dölja egenvittring. 100 ml flaska, pris 110 kr, kan spädas till 50%.

Värmer på passet

Vaksäcken från Swedteam är varm och väl beprövad. Tillverkad i borstad micro med insida i fiberpäls. Pris 1 150 kr. På huvudet en s k pilotmössa tillverkad i microfiber med syntetpäls, pris 285 kr. Swedteam, tel 0325-61 80 70.

A

ÅTELPLATSEN

Förbered för vakjakt på vildsvin!

Spåren efter vildsvin har varit synlig i markerna under en lång tid. Det börjar bli dags att förbereda för vakjakten. Med lite insatser i dina marker kan du hjälpa vildsvinen att välja den plats du själv vill.

text & foto: TED KARLSSON
TED.KARLSSON@JAKTJOURNALEN.SE

Vildsvin är ganska lätta att styra till en speciell plats. Detta kan man utnyttja på flera sätt. I de områden där det har blivit ett problem med vildsvin som gör stor skada i växande gröda kan det vara ett effektivt sätt att skapa en åtelplats en lång bit därifrån. På den platsen jagar man sedan inte utan det är en lugn plats där vildsvinen kan hitta något ätbart. Inrikta i stället jakten till de platser där skadan är stor. Vildsvinen lär sig fort att det är lugnare att söka maten vid åtelplatsen i stället för i den växande grödan.

Använd månen

Lika bra går det att styra vildsvinen till den plats där man avser att vakjaga. Tänk dock på att platsen ska anläggas på ett sådant sätt att du inte lockar vilt från grannens mark, om ni inte har kommit överens om att det är okej.

När du planerar din vakplats ska du tänka på möjligheten att nyttja månljuset. Eftersom djuren i huvudsak är nattaktiva är det viktigt att kunna utnyttja det lilla ljus som finns. Planera om möjligt så att du får månen bakom den plats där du själv kommer att sitta så att ljuset mestadels faller mot den plats där vildsvinen förväntas komma.

Skydd

Är du arrendator på din jaktmark och vill anlägga en vakplats rekommenderas att du börjar med att skaffa tillstånd från markägaren. Den plats där du börjar utfodra på lär inte vara sig lik på ett bra tag. Svinen kan ställa till det ordentligt då de söker efter maten.

Vildsvin är skygga djur som gärna vill ha tillgång till skydd i närheten av vakplatsen. Finns det möjlighet så anlägg din vakplats

Genom att foderspridarna är inställbara kan du bestämma vid vilka tider som fodret ska spridas ut samt vilka mängder som ska spridas varje gång.

”Åtelplatser

nära en plantering eller annan tät vegetation där grisarna trivs.

Se till att du har fria skjutsektorer från din vakplats. Finns det mycket sly eller andra hinder i vägen så röj några breda gator så att du kan avlossa säkra skott. Ett tunt lövsly är mycket svårt att upptäcka i kikaren när det är mörkt så röj noggrant.

Foder

Det finns en mängd olika foder som du kan använda på din åtel. Tänk bara på att det ska vara en

Tidigare var det ett med sly tätvuxet område inne i planteringen men nu är det en fin början på en vakplats för vildsvinsjakt.

minskar skaderisken på grödor!”

Välj ut några stammar och stubbar kring åteln som du sedan rikligt stryker med tjära.

lockplats där vildsvinen alltid kan hitta något ätbart. Det ska inte vara utfodring utan endast mindre mängder. Det är heller ingen bra idé att en gång varannan vecka köra ut hundratals kilo med mat för att däremellan inte fylla på alls.

Har du långt att köra eller vill lösa det på ett smidigt sätt är den absolut bästa lösningen en foderautomat. På marknaden finns i dag en mängd olika tillverkare med lite olika varianter. Alla har dock samma funktion i grunden, att vid något eller några tillfällen varje dygn sprida en mindre mängd foder.

Lämpligen används blandsäd, ärter, majs eller liknande. Tillgång får styra valet. Var dock lite försiktigt så att du får en blandning som stannar i tunnan. Exempelvis kan enbart ärter komma i självrullning så att hela tunnan töms på sitt innehåll.

Det är då bättre att blanda med ytterligare något foder.

Tjära

Tjära på träden kring åteln är faktiskt viktigare än själva fodret. Enligt erfarna vakjägare händer det ganska ofta att vildsvin kommer fram till åteln för att skrubba sig mot de tjärade stammarna och sedan ge sig i väg utan att ha rört fodret på platsen. Det säger mycket om hur viktig tjäran är.

Välj ut någon lämplig stam eller stubbe runt åteln och stryk på rejält med tjära. Akta dig för att stryka på träd som man är rädd om. Vildsvinen kan gå mycket hårt åt de träd som är bestrukna med tjära.

Det finns många idéer om vilken tjära som är bäst. I de flesta fall funkar det med vilken tjära som helst. Prova dig fram, tycker du att någon fungerar bättre än den andra så använd den. •

JJ:s STORA Vildsvinsspecial 2007 VAKKOJAN

En vakkoja ska, liksom själva åtelplatsen, se bra ut och inte vara störande för allmänheten. Ska dessutom kojan kunna användas under många år är det en klar fördel att bygga den i vädertåligt material.

Vi har nästan uteslutande använt oss av 45x45 millimeters regler i själva konstruktionen. Invändigt kläddes vi kojan med en tunn byggplywood, medan vi utvändigt använde oss av en så kallad formplywood som är väderbeständig.

Ekonomisk storlek

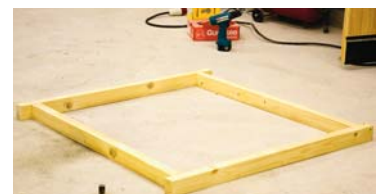
För att nyttja materialet på bästa sätt ska kojan byggas med utvändigt mått på 1 200x1 200 millimeter. Börja med att slå ihop en bottenram av virke i dimensionen 45x70 millimeter. Täck ena sidan med formplywood som blir undersida på golvet.

Slå sedan ihop väggsidorna. Höjden på dessa ska vara 1 800 millimeter i framkant och 1 600 i bakkant. Använd virke i dimensionen 45x45 millimeter för att hålla vikten så låg som möjligt.

Plywood

Regelstommen kläs invändigt med en tunn byggplywood, vi valde att använda en skiva på 9 millimeter. Lämna 70 millimeter i nedkant som inte kläs med plywood, ändarna av reglarna ska användas för att fästa mot golvblocket. Glöm inte att regla för det som ska bli öppningsbara vakgluggar.

Vi har valt att göra gluggar på alla fyra sidorna för att vara

Golvräm.

Bygg en flyttbar vakkoja på några timmar!

Vakjakt på vildsvin är en jaktform som du kan bedriva året runt. Det kan därför vara värt både lite tid och pengar att göra en ändamålsenlig vakkoja. Av många anledningar kan det vara bra att göra kojan flyttbar.

Vi beskriver här hur du själv bygger din flyttbara vakkoja.

text & foto: TED KARLSSON
TED.KARLSSON@JAKTJOURNALEN.SE

BYGGTID: 10 TIMMAR KOSTNAD: 4000 KR

så flexibla som möjligt. Vet man att det aldrig blir aktuellt att skjuta åt mer än ett håll så räcker det förstås att göra en skjutglugg åt det hållet. Såga ur gluggen med hjälp av en sticksåg.

Gluggarna sågas ut med sticksåg.

När väggsidorna är fastsatta vid golvblocket är det dags för isolering. Man bör absolut isolera sin vakkoja. Inte bara för att det ska gå att hålla värmen när det är riktigt kallt på vintern. Minst lika viktigt är att kunna minimera de ljud som vildsvinen eventuellt kan höra från kojan.

Cellplast är lämpligt att använda av flera anledningar. Först och främst är det lätt och smidigt att arbeta med. Dessutom gillar inte möss att bygga bo i det på samma sätt som i annan isolering.

Isolera med cellplast.

På denna koya med skjutgluggar på alla fyra sidor blir dörren lite lägre. Fäst plywooden runt dörren och spara den ursågade biten till insidan på dörren. Isolera sedan golvet med cellplast och täck golvytan med råspont.

Använd råspont till innergolv.

När stommen och insidan är klar är det bara att klä hela kojan utvändigt med formplywood. Använd sticksåg för att såga ur gluggarna. Dörren tillverkas av biten som man sågat ur. Justera in gångjärnen så att dörren går att öppna och stänga utan problem.

Vakglugg tar form.

Formplywood gör kojan väderbeständig.

Vakgluggarna ska vara öppningsbara. Vi valde ett enkelt sätt att lösa detta. Glasrutorna med måtten 30x30 centimeter beställdes av glasmästaren. Vi valde en lite tjockare variant, 4 millimeter, för att höja hållfastheten. Genom att skruva fast en bit råspont med spåret uppåt kunde vi ställa glasrutan direkt i spåret. Lägg sedan ytterligare en bit råspont över och passa in glassrutorna i spåret. Se till att rutorna löper lätt i sidled och fäst den andra biten med ett par skruvar. För att enklare kunna öppna rutorna, limma en mindre träkloss direkt på rutan med ett för ändamålet avsett lim.

”Vakgluggarna ska vara öppningsbara.”

Enkel och smidig öppning av gluggarna.

”Det lönar sig att bygga ordentligt!”

Taket som tillverkas av råspont med rejält utstick på alla sidor kläs sedan med takpapp. Undvik plåttak även om det är mer hållbart. Ska du sitta i kojnan en kväll när det regnar blir oljudet från plåttaket väldigt irriterande.

Papp på taket.

Den färdiga kojnan är inte tyngre än att fyra personer lätt lyfter upp den på en kärra för transport.

Kojnan flyttas enkelt på bilsläp.

Ute vid vakplatsen bygger du sedan en ställning som ska vara stadig. Genom att inte bygga ihop underrede med själva kojnan blir den lättare att flytta. Bygg ett fast underrede på de platser där du räknar med att använda kojnan.

Kojans underrede tar form.

Bygg stegen så att det är lätt att klättra in i kojnan även i mörker.

Tillåter terrängen är det förstås en fördel med en traktor för att lyfta kojan på plats.

Enkelt lyft.

Spika en rejäl stege så att du enkelt och ljudlöst kan smyga in när det är dags att vaka.

Kojan bygger du på ungefär tio arbetstimmar. För att göra arbetet så enkelt som möjligt har du stor nytta av en cirkelsåg och en sticksåg. Kostnaden för allt material ligger på drygt 4 000 kronor. Priset kan visserligen låta lite högt men bygger du en koja enligt denna princip så har du ett bygge som står sig under många år. ●

Materialåtgång:

Regel 45x70 mm	5 lpm (löpmeter)
Regel 45x45 mm	30 lpm
Råspont 22x95 mm	50 lpm
Byggplywood	4 skivor
Formplywood	4 skivor
Cellplast	45 mm tjock, 12 kvm
Gångjärn	2 styck
Glasrutor	8 rutor à 30x30 cm
Takpapp	1 rulle
Spik	
Skruv	

ANNONS

VAKJAKT

Månskensvak vid grisåteln

Sakta stiger den klotrunda månen upp över trädtopparna. Skuggorna blir plötsligt ganska tydliga. Som ett monument står foderautomaten i öppningen rakt framför kojans. Inne i kojans sitter Michael Lundqvist från Skäggenäs utanför Nye. En av skjutglugarna är öppnad på glänt och 375:an står lutad mot väggen. Det knäpper till i träden av kölden, eller var det ett vildsvin som orsakade ljudet. Spänningen stiger alltmer.

text & foto:
TED KARLSSON
TED.KARLSSON@
JAKTJOURNALEN.SE

Det har blivit dags att skörda en del av det arbete som lagts ner. Under våren och sommaren har vakplatsen ställts i ordning. Foderautomaten har med jämna mellanrum fyllts på och några trädstammar har strukits med tjära.

I början var besöken av vildsvinen sporadiska men alltefter som hösten övergått i vinter har de blivit mer stationära. Av spåren att döma kommer de förbi åteln i stort sett varje natt.

Några centimeter snö har fallit de senaste veckorna och spåren i snön skvallrar om en hög aktivitet. Framme vid åteln syns spår efter vildsvin i alla storlekar.

Månen är på väg mot fullmåne och enligt väderprognosen så kommer det att klarna upp något så nu är det dags att inviga den nybyggda vakkojan.

Tidigt framme

Eftersom det är första gången som vakjakt ska bedrivas på hans nya åtelplats vet Michael inget om på vilka tider som grisarna

”Plötsligt lösgjorde sig en mörk skugga ur planteringen!”

Det är dags för Michael att skörda efter timmar av förberedelser. Nu väntar några timmars spännande vak i den nybyggda kojans.

Utsikten är perfekt och tack vare både snö och mån- ljus syns foder- automaten tydligt där den står mitt på åtelplatsen.

brukar vara framme Klockan har precis passerat 18:00 då han smyger sig i väg mot skogsbrynet där kojans står. På väg över åkern syns tydliga spår av grisarnas härjningar.

– Jag försökte att gå så tyst som möjligt men i det klara och kalla vädret tyckte jag själv att det lät som en stridsvagn, berättar Michael.

– Jag hade väl knappt 30 meter kvar till vakkojan när jag fick syn på en mörk skugga som gled in i planteringen och bort från åteln. Precis som jag fick upp studsaren hinner jag se hur ytterligare två vildsvin lämnar åteln och söker skydd i planteringen, förklarar Michael som trots detta satte sig att vaka några timmar men av förståeliga skäl blev detta resultatlöst.

Nytt försök

Några dagar senare provar Michael igen. Vädret är i stort sett detsamma. Enda skillnaden är att månen går upp något senare men med snö på marken räcker i stort sett ljuset till ändå. Denna gång är Michael tidigt på plats men det är helt lugnt vid foderautomaten.

Klockan börjar närma sig nio på kvällen då det plötsligt händer något. När vildsvinet lösgör sig från skogens mörka skuggor ökar pulsen, det avgörande ögonblicket närmar sig.

– Pulsen steg förstås när grisen kom fram men det tog inte många sekunder innan jag såg att det var en stor sugga, berättar Michael.

Det dröjer dock inte många sekunder innan nästa gris lämnar planteringen med riktning mot foderplatsen.

– Skillnaden i storlek på dessa två var så markant att jag direkt antog att det var en årsgris, man jämför ju storleken på grisarna. Först ställde den sig bakom suggan men efter en kort stund flyttade den sig och då var jag beredd, beskriver Michael, som alltid använder hörselskydd. Knallen i vakkojan blir mycket kraftig.

När rödpunkten i kikarsiktet låg mitt i bogen kröktes fingret runt avtryckaren. Mynningsflamman från 375:an gör att det tar någon sekund innan Michael nöjt kan konstatera att där det tidigare stod ett vildsvin ligger det nu ett i stället.

Lyckad debut

Det blev en lyckad debut i den nybyggda vakkojan även om det faktiskt inte var en årsgris.

– Jag blev lite förvånad då jag gick ner för att ta hand om vildsvinet, det var ingen årsgris utan en gylta men den var inte dräktig i alla fall. Jag jämförde storleken på de båda grisarna och då var den som jag sköt

”Glöm inte hörselskydden!”

Debuten är avklarad. Två kvällar tog det, sedan fällde en glad skytt det första vildsvinet på den nya åtelplatsen.

markant mindre och med facit i hand så måste suggan varit enormt stor förklarar Michael.

– Man ska definitivt undvika att skjuta suggor, men samtidigt måste man ju se till att inte stammen växer sig alltför stor och då går det ju heller inte att bara jaga efter årsgrisar och galtar, menar Michael. Men det

beror ju också lite på vad man har för målsättning med vildsvinen. Vill man tillåta en etablering i området ska man vara återhållsam över huvud taget.

Nöjd

Trots det kalla vädret, kombinerat med en måttlig vind, var vakkvällen en angenäm upplevelse för Michael som är väldigt nöjd med både vakplatsen och vakkojan.

– Visst går det att sätta sig i ett öppet torn och vaka men är det kallt och man vill sitta några timmar så blir det ingen kväll man minns i positiv mening. Kojan med öppningsbara gluggar på alla sidor är helt suverän och det lär bli fler kvällar man tillbringar där, avslutar Michael. •

VILTreceptet

text: ANITHA JULÉN foto: HOLGER NILSSON

Vildsvinsskottlett med ananas

Kotletter från vildsvin är fantastiskt. Med mustiga kryddor och 30 min på spisen blir ingen middagsgäst missnöjd.

4 personer:

4 kotletter av vildsvin
salt och peppar
1 msk curry
smör och/eller olja till stekning
1/2–1 dl vatten
1 liter strimlad vitkål
2 morötter
1/2 purjolök
5 ananasringar
2 msk soja
ev 1 dl grönsaksbuljong

Stek kotletterna kryddade med salt, peppar och curry. Slå i vattnet i stekpannan och låt kotletterna småputtra under lock i ca 30 minuter eller tills köttet lätt kan lossas från benet.

Strimla vitkålen och koka upp snabbt i lite saltat vatten. Slå av vattnet.

Skala och skär morötter i mindre bitar. Strimla purjolöken. Skär ananas i bitar.

Bryn morötter i stekpannan

tills de fått lite färg. Lägg i purjolöken och vitkålen och låt det steka med. Lägg i kotletterna med skyn och tillsätt ananas och soja och späd ev med grönsaksbuljongen. Låt alltsammans småputtra ytterligare ca 5 minuter.

A

Tänk hygieniskt när vildsvinet slaktas!

Rätt tillvarataget är köttet från vildsvin en utmärkt råvara för köket. Mycket av tillvaratagandet är likt annat vilt, man ska dock inte missa att ta ett trikinprov, och som vid all köttthantering är hygien en viktig del.

text & foto: **TED KARLSSON**
TED.KARLSSON@JAKTJOURNALEN.SE

De bästa matgrisarna är de vildsvin som skjuts som ettåringar och då med en vikt på cirka 50 kilo. Skulle man skjuta en äldre gris går det förstås fortfarande att använda köttet men det håller inte samma höga kvalitet. Skjuter man dessutom en större galt finns stor risk för att köttet har en brunstsmak som gör att köttkvaliteten sjunker ytterligare.

Tvätta

Som vanligt gäller det att ta hand om det fällda viltet så fort som möjligt, vildsvin är inget undantag. Det bästa är om du kan ta

hem grisen hel från skogen utan att öppna den. Det är betydligt lättare att upprätthålla slakthygien hemma i slaktboden.

Vildsvin har ofta väldigt mycket smuts i pälsen, därför är det en stor fördel om du kan skölja av hela grisen med vattenslangen innan du påbörjar flåarbetet. Detta förutsätter dock att du inte har tagit ur den i skogen. Vi kommer här att beskriva flåning och uttagning samt hur du tar trikinprov.

Arbetsgången baseras på att grisen har tagits hem ourtagen direkt från skogen

Det är stor fördel om man har tillgång till en flåbänk. Lägg upp vildsvinet på rygg. Påbörja flåarbetet med att lägga snitten som bilden visar. Flå sedan loss skinnet från benen och även en bit ner på sidorna.

När benen och sidorna är fladda hängs grisen upp i bakbenen. Fortsätt sedan att flå loss skinnet på bakdelen tills du kommer ner på ryggen.

Eftersom grisen fortfarande är varm släpper skinnet något lättare. Beroende på årstid kan vissa grisar vara väldigt feta och då krävs mer arbete med kniven. Släpper skinnet någorlunda är det bara att ta tag och dra. Använd kniven om det behövs och flå ner halsen och skär loss huvudet.

Nu är det dags att ta ur grisen. Börja vid bröstbenet och snitta försiktigt. En buköppnare kan med fördel användas vid detta moment. Öppna hela vägen upp till bäckenbenet.

Använd händerna och lossa tarmarna från ryggraden.

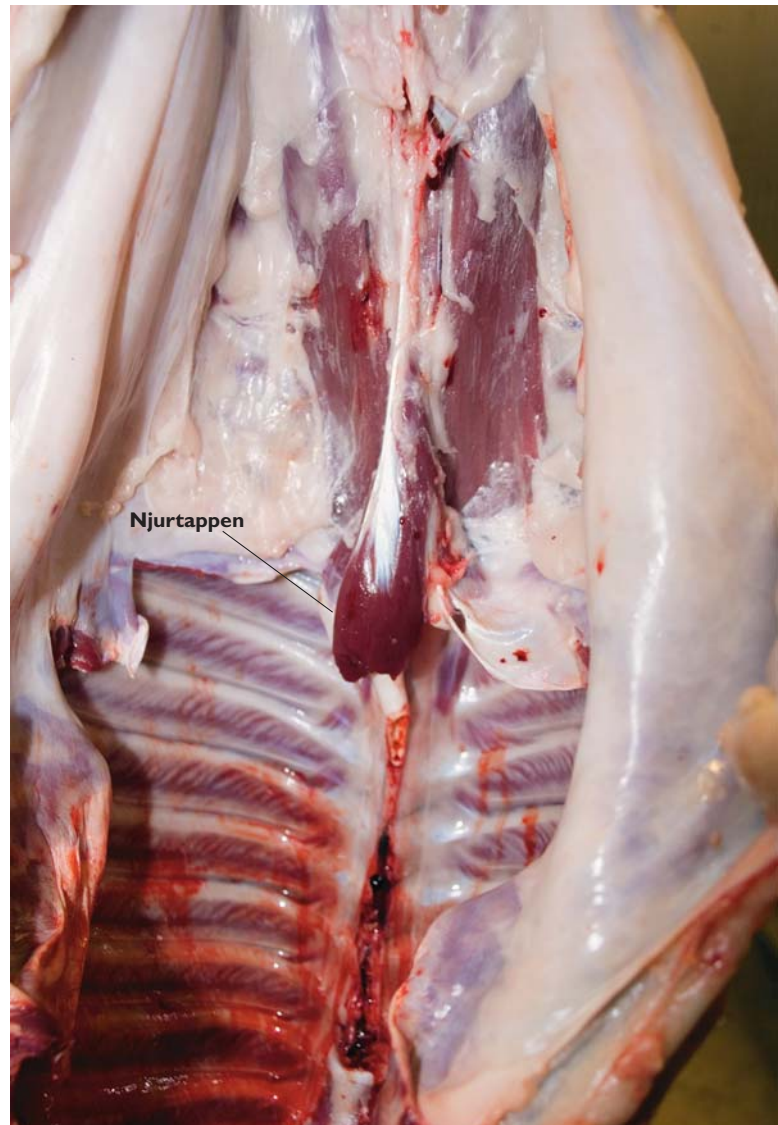
Innan du fortsätter är det dags att sota. Skär försiktigt loss tarmen. Använd inte samma kniv som vid övrigt arbete. Du kan med fördel trä en mindre plastpåse över tarmen innan den stoppas in i bäckenet. Detta för att minska risken för tarmbakterier på köttet.

På mindre grisar går det bra att öppna bröstbenet med hjälp av kniven. Rör det sig om ett större djur får du ta hjälp av sågen. Skär loss mellangärdet men lämna lite extra mot ryggen. Lossa lungor och hjärta och lyft ut hela paketet.

Arbeta sedan loss tarmpaketet och skär loss matstrupen vid mellangärdet. Bukhålan är nu passad och klar. På bilden ser du också den så kallade njurtappen

Snyggt och prydligt urtagen, nu är det bara att skära loss njurtappen och skicka in den för kontroll av trikiner.

Rätt köttshantering

När vildsvinet är flått ska det putsas från skottskador. Var noga med att allt söndertrasat kött och blod kommer bort. Har skottet tagit i buken är det extra viktigt att putsa ordentligt. Skär hellre bort lite för mycket än för lite. Det behövs ingen stor bit dåligt kött för att resten ska bli skämt.

Precis som annat viltkött ska även vildsvin hängas en tid för mörning. Kvaliteten ökar och köttet blir mörare. Även för vildsvin kan du använda tumregeln om 40 dygnsgrader. Det vill säga att är medeltemperaturen åtta grader kan det hänga i fem dygn.

Styckningen är delvis beroende på vildsvinets storlek. Rör det sig om ett mindre svin så lämpar det sig att stycka det som man styckar ett rådjur. Ryggen kan dock med fördel huggas till kotletter som blir en delikatess på grillen. Är inte grisen alltför fet går det även utmärkt att stycka ut revben som sedan grillas eller steks i ugn. Låret kan du antingen stycka ner till stekar eller skiva det som flintastekar. Det går även mycket bra att skära ur benet och sedan tillreda som en julsinka.

Är det ett större vildsvin du ska stycka liknar det mer styckning av tamgris. Dela den i två halvkor och stycka fram kotletter, karré och skinkstekar.

”Inget kött från vildsvin får användas som föda innan det testats för trikiner.”

Chansa inte – ta alltid trikinprov!

Innan köttet hamnar på tallriken, som en utsökt måltid, finns det några saker man ska tänka på. Det första är trikintest. Inget kött från vildsvin får användas som föda innan det testats för trikiner.

Även om förekomsten av trikiner hos vildsvin är väldigt ovanligt ska man absolut inte chansa. Det kostar under en hundralapp att få köttet testat så det är välinvesterade pengar. Trikinprov undersöks på vissa slakterier eller vid något veterinärmedicinskt laboratorium som exempelvis SVA (Statens Veterinärmedicinska Anstalt).

Provet går till så att du skickar in ett köttprov. Enligt anvisningar från SVA tas provet enligt nedan:

Vildsvin: Prov tas från mellangärdets (diafragma) fäste mot ryggen i de köttiga delarna, frambenets grövre muskler eller från tungmuskulaturen (inte tungans främre hårda del). Finns inte dessa muskeldelar kvar kan muskulatur mellan revbenen eller tuggmuskulatur användas.

Du får svar på provet inom någon dag och eftersom köttet ändå ska hänga och möras har du svaret innan det är dags för styckning. Mer information om trikinprov hittar du på SVA:s hemsida, <http://www.sva.se/dokument/stdmall.html?id=174>

TROFÉN

Montera vildsvinstrofén RÄTT!

Äntligen ligger trofégalten som du väntat på. Betarna lyser vita och sticker upp en bra bit ur käken. Då är det hög tid att tänka på hur du bäst tar vara på trofén. Har du plats kan ett bogmontage bli en riktigt fin prydnad, men väljer du att bara montera betarna och göra det själv är det några saker du ska tänka på.

text & foto: TED KARLSSON
TED.KARLSSON@JAKTJOURNALEN.SE

Det kan vara riktigt roligt och lärorikt att själv ta hand om trofén från det vilt man lyckats fålla. Vildsvinsbetar är inget undantag även om man kan få det gjort av en konservator för några hundralappar.

Det du behöver är förstås en bra kniv att flå med och en gryta som du får plats att koka käkarna i. Härdande material att fylla betarna med, lite lim för sammanfogningen och silikon för att montera allt på en lämplig sköld.

Misstaget som många har gjort när de första gången ska ta hand om en vildsvinstrofé är att de kapat käken för kort. Grundregeln säger att två tredjedelar av betarna i underkäken döljs i själva käkbenet. Ser du fem centimeter så kan du räkna med att det döljs ytterligare tio i käken.

Börja med att flå av hela skallen. Försök sedan att se var du ska kapa. Tänk dig beten som en del av en cirkel så blir det ganska självklart. Ibland kan man även se en bula på utsidan av käken och det indikerar var själva beten slutar.

Var överkakens betar slutar ser du enklast från ovansidan. Ta till någon centimeter extra både på över- och underkäke i stället för att chanssa.

För husfridens skull är det bäst att ha en kokplatta som man kan använda utomhus. Använd en gryta som är tillräckligt stor så att du kan koka bägge käkarna samtidigt. Det gör inget om vattnet når upp över själva beten. Häll i lite maskindiskmedel i vattnet så blir det enklare att få bort alla hinnor som annars kan vara riktigt svåra att få bort.

”Kapa inte käken för kort!”

Det tar mellan 30 och 60 minuter att koka loss betarna. När tiden är inne tar du upp käken och med ett par trasor eller rejäla handskar på händerna är det bara att dra loss dem. Du måste dock göra det medan käken fortfarande är riktigt varm. Börja med att trycka den inåt för att få den att släppa. Dra sedan ut, ett visst motstånd kommer att uppstå eftersom det blir vakuum i själva beten. Nu syns det tydligt hur mycket av beten som faktiskt döljs i käken.

Direkt efter att du dragit loss beten kan du med hjälp av en pincett eller liknande ta bort själva pulpan i beten. Har du en stark lampa brukar det gå att se om den är rensad genom att hålla den mot ljuset så att du ser igenom den. Skrapa sedan lätt med en kniv för att ta bort alla hinnor på utsidan.

Tvätta sedan av betarna och lägg dem att torka några timmar.

När beten är renkokad och torr ska den fyllas med ett kompakt material. Detta måste göras inom 24 timmar annars finns risk att betarna spricker. En del använder någon form av paraffin men Johan Eriksson, konserverator från Norrhult, föredrar en mer härdande massa som exempelvis polyesterplast som bland annat används till att laga plastbåtar. Ställ betarna i sand eller annat mjukt material och fyll dem. Lämna dock någon millimeter upp till kanten.

Låt materialet härda så att du kan fortsätta med din montering. Fyll igen den sista delen i betarna med smältlim. Det sluter till så att det material du fyllde betarna med inte kan läcka ut. Det fungerar också som fästmedel när du ska sammanfoga betarna.

”Fyll betarna med kompakt material inom 24 timmar.”

När limmet har torkat är det bara montering på skölden kvar. Se till att skölden harmonierar med betarnas storlek. Lägg en tunn sträng med silikon på baksidan av de hoplimmade betarna. Det är viktigt att använda ett fästmaterial som inte härdar för hårt. Betarna rör på sig något och om de är hårt festsatta är det risk att de spricker. Placera dem på rätt plats på skölden och det hela är i stort sett klart.

Återstår gör den sista dekorationen, ett par eklöv i metall som döljer skarven mellan betarna. När de är på plats har du ett vackert montage som pryder varje jägares trofévägg. Johan visar här upp ett färdigt montage med ett par betar som mäter cirka 20 centimeter.

**Följ Johans råd
och du lyckas
med din
trofé!**

ANNONS

A